

SMÅFÖRETAGS- BAROMETERN

---

*Sveriges äldsta och största undersökning av småföretagarnas
uppfattningar och förväntningar om konjunkturen*

KRONOBERGS LÄN

Innehåll

Småföretagsbarometern.....	2
Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län	3
Det ekonomiska läget och Kronobergs läns näringslivsstruktur	4
Småföretagsbarometern – Kronobergs län.....	6
<i>Sysselsättning</i>	6
<i>Orderingång</i>	7
<i>Tackat nej till order</i>	9
<i>Omsättning</i>	10
<i>Konjunkturindikatorn</i>	11
Lönsamhetsutvecklingen	15
Expansionsutsikter och hinder för expansion	17
Konjunkturrisiker.....	19
<i>Politiska risker</i>	20
<i>Personliga risker</i>	20
Appendix Finansiering.....	21
<i>Bankens lokala förankring och bemötande</i>	22

Småföretagsbarometern

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Underlaget för småföretagsbarometern utgörs av intervjuer med småföretag med minst en anställd och högst 49 anställda. Det är alltså företagens egen uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i redovisade index för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturindikator inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. I år är det 30 års jubileum för Småföretagsbarometern.¹ Denna gång omfattar undersökningen 4 000 företagare inom det privata näringslivet med 1-49 anställda. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp på länsnivå. Vi kan således mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos rikets småföretag i samtliga län. De läsare som är intresserade av undersökningsmetodik och diagram kan hämta hem materialet från Företagarnas hemsida.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Sparbankernas Riksförbund och Företagarna. René Bongard, Rebecca Källström och Daniel Wiberg (Företagarna) är författare till denna publicering. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat.

Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och förståelsen för de små företagens stora betydelse för den svenska ekonomin.

Sparbankerna

Företagarna

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a) Ja/nej
- b) Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator arbetar med **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar minus procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än 0 betyder kontraktion, medan ett värde över 0 betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå

Sedan adderas nettotalet för *sysselsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

¹ År 2014 gjorde vi ett uppehåll med undersökningen, så värdena för år 2014 är interpolerade.

Sammanfattning av konjunkturläget i Kronobergs län

- **Småföretagskonjunkturen** i Kronoberg har stigit uppåt i takt med riksgenomsnittet sedan 2013 års mätning. Liksom vid den senaste mätningen är Kronobergs konjunkturindikator på näst intill identiska nivåer som riket. Industrikonjunkturen har förbättrats kraftigt, medan tjänstekonjunkturen försvagats något. Förväntningarna inför kommande år pekar på en återhämtning, där framförallt tjänstesektorn räknar med förnyad tillväxt.
- **Sysselsättningstillväxten** i Kronoberg har ökat sedan 2013, och är nu positiv. Nettotalet för sysselsättningstillväxten i Kronoberg har gått från en negativ tillväxt år 2013 till en positiv tillväxt som återspeglar riksgenomsnittet. Ökningen beror på att såväl industri- som tjänstesektorn nu anställer i högre takt.
- **Orderingången** för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan den senaste mätningen men är fortsatt något lägre än riksgenomsnittet. Utvecklingen beror på att en ökad orderingång för industrisektorn motsvarats av minskade orderingångar i tjänstesektorn. Trots att 41 procent av småföretagen uppger en ökande orderingång och 17 procent anger en vikande, har alltså nettotalet endast ökat marginellt. Förväntningarna på ett års sikt är en ökande orderutveckling, där framförallt tjänstesektorn räknar med ett uppsving.
- **Omsättningstillväxten** i Kronobergs län har ökat sedan 2013. Återigen är det industriföretagen i länet som drar utvecklingen. Dagens omsättningstillväxt är i nivå med riket i genomsnitt och förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Totalt sett tror företagen i Kronoberg på en omsättningstillväxt en bra bit över riket i genomsnitt de kommande tolv månaderna och det är framförallt tjänsteföretagen som tror på den mest positiva utvecklingen.
- **Tillväxten av lönsamheten** har utvecklats starkt positivt i Kronoberg sedan den senaste mätningen och ligger över rikets genomsnittsnivåer i både industri- och tjänstesektorn. Totalt sett är det 45 procent av företagen i länet som uppger en ökad lönsamhet under det senaste året. Den positiva utvecklingen har på senare år till övervägande del letts av industriföretagen, men inför kommande år hämtar tjänsteföretagen upp lönsamhetsutvecklingen.
- Företagen i Kronobergs län upplever något sämre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 66 procent av företagen i länet att de har **goda utsikter att expandera** på sikt.
- Det främsta tillväxthindret hos småföretagen i Kronobergs län är höga arbetskraftskostnader. Nästan vart fjärde företag uppger detta som största hinder. Brist på lämplig arbetskraft ligger på andra plats, där 23 procent av företagen som upplever detta

som ett expansionshinder. Många företag i Kronobergs län upplever också att tuff konkurrens utgör ett hinder för expansion, 21 procent märker tydligt av detta.

- Den största **konjunkturrisken** enligt företagen i Kronoberg är den svaga inhemska konjunkturen enligt mer än en tredjedel av småföretagarna i Kronoberg. Samtidigt ser länets företagare den nationella konjunkturen som en mindre risk för deras verksamhet, relativt riksgenomsnittet. Istället är Kronobergs företagare relativt mer känsliga för ränte- och valutakostnader (14 procent) och ökade lönekostnader jämfört med småföretagarna i riket. Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Kronobergs län. Liksom i riket som helhet upplever företagen också att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk.

Det ekonomiska läget och Kronobergs läns näringslivsstruktur

Under 2014 och i början av 2015 växte BNP och sysselsättningen i Sverige med stöd av växande inhemsk efterfrågan som i huvudsak byggde på stabil konsumtion. Sveriges exportsektor har dock haft en mindre positiv utveckling, samtidigt har efterfrågan gradvis förbättrats därmed kommer investeringar och ökad export att bidra till att läget förbättras. Efterfrågan i Europa kan förväntas fortsätta att förbättras något, om ingen allvarlig störning inträffar.

Den tröga exporttillväxten har flera skäl. När det gäller geografisk specialisering har Sveriges exportföretag drabbats av de vikande marknaderna i flera av de viktigaste mottagarländerna i EU. Sveriges export är starkt beroende av de andra EU-länderna eftersom nästan 70 procent av den svenska exporten går till EU.

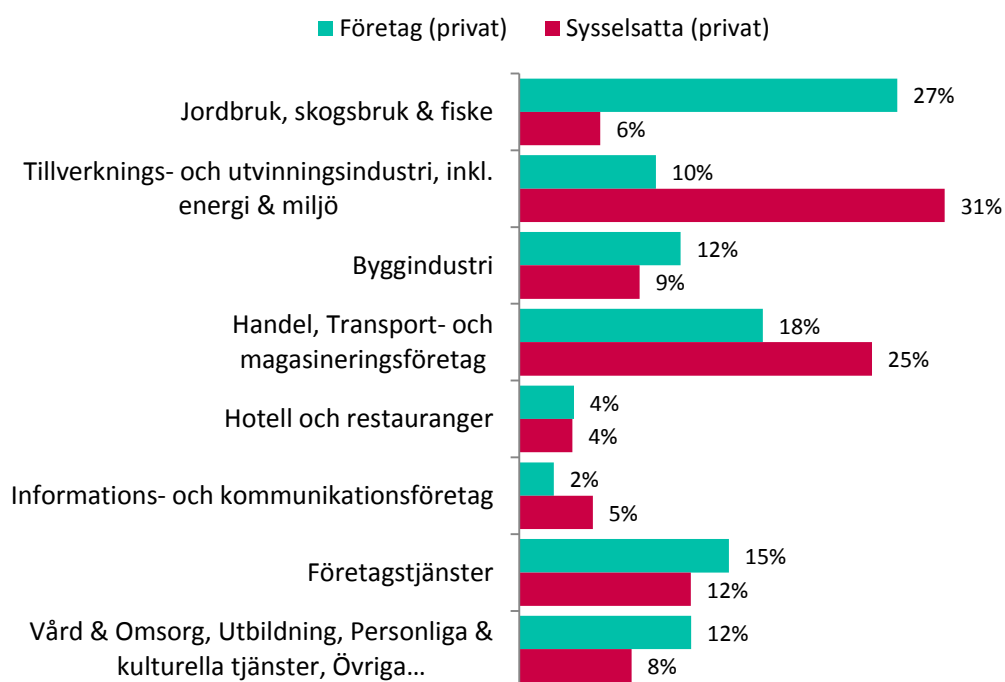
Sysselsättningen återhämtade sig snabbare i Sverige än i de övriga EU-länderna efter finanskrisen. Men eftersom arbetskraften växer har arbetslösheten legat fast på cirka 8 procent under flera år, och är särskilt hög bland lågutbildade unga. Arbetsmarknadsläget är därför speciellt bekymmersamt för grupper som står längre från arbetsmarknaden.

Läget i näringslivet kan alltså sammanfattas som något starkare. Konjunkturläget för tjänstesektorn bidrar positivt till uppgången, medan industrisektorn påverkar negativt. Sysselsättningen har sammantaget ökat och utvecklingen kan vara positiv framöver om inte något konjunkturrämmande inträffar. Även anställningsplanerna framöver är mer optimistiska än vid föregående mätning.

Tabell 1. Näringslivsstrukturen i Kronobergs län²

Kronobergs län	Företag	Arbetsställen	Sysselsatta
Totalt	10 201	12 524	89 259
Offentlig verksamhet	49	815	29 055
Övrig verksamhet	367	495	2 936
Privata företag	9 785	11 214	57 268
<i>andel privata företag av totala antalet</i>	95,9%	89,5%	64,2%
<i>andel småföretag av privata företag</i>	98,6%	98,6%	63,4%

Figur 1 Fördelning av privata företag per bransch, antal företag och sysselsatta, 2013 (källa: SCB)

² Statistiken avser företag med minst 1 sysselsatt person, år 2013. Med småföretag avses 1-49 sysselsatta. Källa: SCB

Småföretagsbarometern – Kronobergs län

Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten i Kronoberg har ökat sedan 2013, och är nu positiv. Nettotalet för sysselsättningsstillväxten i Kronoberg har gått från en negativ tillväxt (-1) år 2013 till idag ligga på 11, vilket också återspeglar rikets genomsnitt (netttotal 9). Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen. Eftersom länet har ett positivt netttotal innebär det att sysselsättningen totalt sett ökar i länets företag.

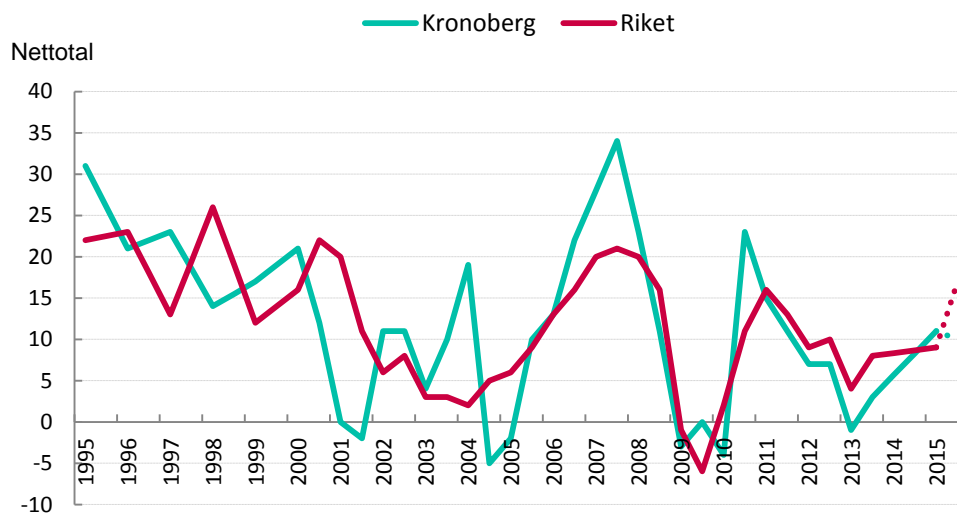
Ökningen beror på att såväl industri- som tjänstesektorn nu anställer i högre takt, jämfört med föregående mätning. Totalt sett säger nästan var femte företag i länet (18 procent) att man har ökat sin personalstyrka medan endast sju procent av företagen dragit ned på personal.

Sysselsättning

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Personer som deltar i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder inkluderas också som sysselsatta. Ett alternativt mått är sysselsättningsgrad, vilken mäter andelen av den arbetsföra befolkningen som är sysselsatta.

Sysselsättningen är av stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen. Med fler i arbete kan vi producera mer och hushållens inkomster växer. Dessutom minskar statens utgifter bland annat genom att arbetslösheten kostar mindre samtidigt som skatteintäkterna ökar.

Figur 2 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2015

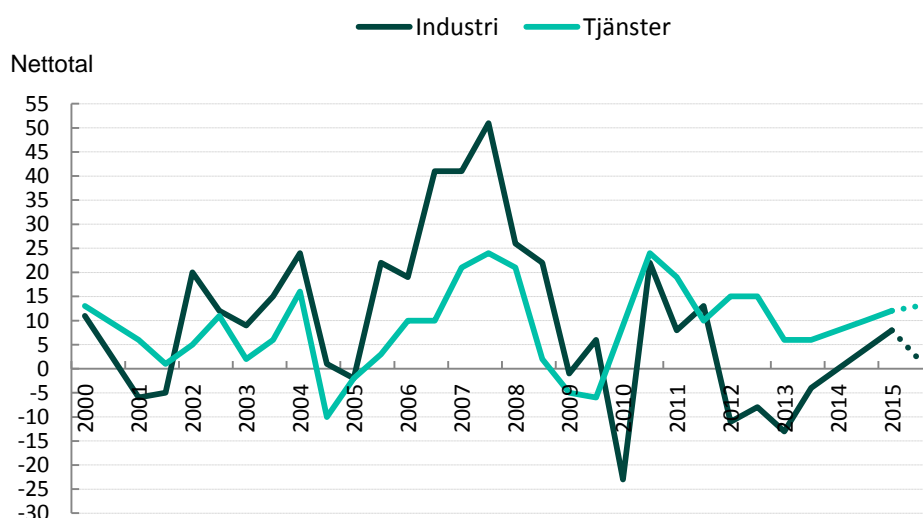

Inom industrisektorn har man börjat anställa igen och nettotalet hamnar nu på 8, vilket dock är något lägre än genomsnittet för riket (11). Förväntningarna inför det kommande året är mer avvaktande. Ungefär lika många småföretag förväntar sig anställa flera (13 procent) som färre (10 procent) och nettotalet för industriföretagen väntas sjunka till två.

Tjänstesektorn har även den haft positiv utveckling sedan den förra mätningen. Det är nu 20 procent av företagen som uppger att man ökat i personal medan åtta procent minskat antalet anställda. Det gör att man i år uppvisar ett nettotal på 12. Tjänstesektorn har också något mer positiv prognos om den framtida sysselsättningsutvecklingen. Tretton procent av företagen väntar sig anställa fler, medan nästan inga småföretagare (0,5 procent) förväntar sig en negativ sysselsättningsutveckling under det kommande året. Nettotalet för sysselsättning i tjänstesektorn väntas stiga till 13.

Sysselsättningsutvecklingen förväntas totalt sett avstanna under det kommande året, på ett års sikt förväntas Kronobergs sammanlagda nettotal vara 10 (i jämförelse med årets nettotal 11). Ett positivt nettotal innebär dock att sysselsättningen ökar. I jämförelse är rikets förväntningar mer positiva, med ett förväntat nettotal på 17.

Figur 3 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Orderingång

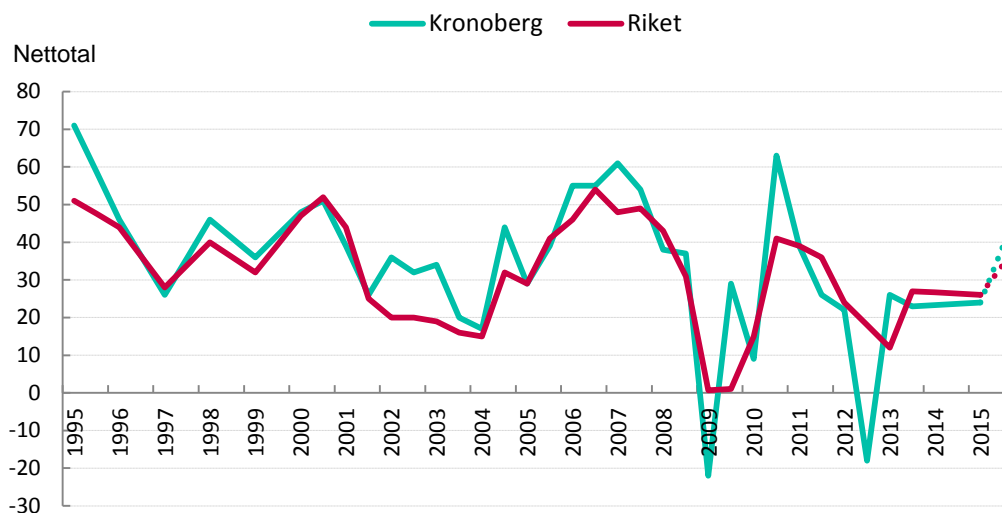
Orderingången för länets småföretag har utvecklats svagt positivt sedan den senaste mätningen 2013 men är fortsatt något lägre än riksgenomsnittet. Utvecklingen beror på att en ökad orderingång för industrisektorn motsvarats av minskade orderingångar i tjänstesektorn. Trots att 41 procent av småföretagen uppger en ökande orderingång och 17 procent anger en vikande, har alltså nettotalet endast ökat marginellt, från 23 år 2013 till 24 i årets mätning. Förväntningarna på ett års sikt är en ökande orderutveckling, där framförallt tjänstesektorn räknar med ett uppsving.

Orderingång

Med orderingång menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period.

Figur 4 Orderutveckling (nettotal) i Kronobergs län och riket 1995-2015

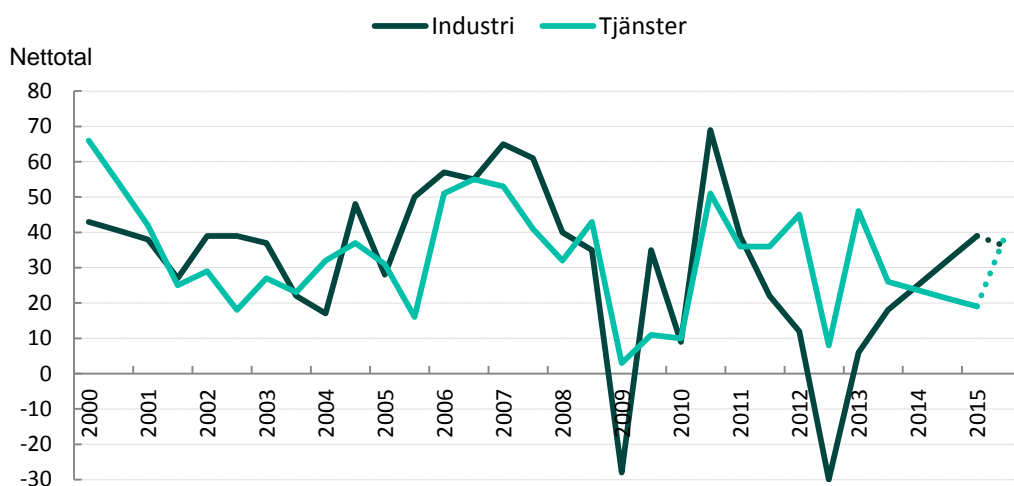

Den ihållande orderingången beror alltså delvis på den förbättrade orderingången inom industrin, som gått från ett nettotal på 18 vid 2013 års senaste mätning, till dagens nettotal på 39. Hela 51 procent av industriföretagen redovisar en ökad orderingång under det senaste året, medan endast 12 procent haft en vikande orderingång. Industrisektorns orderingång förväntas dock sjunka något på ett års sikt, till ett nettotal på 36, vilket är i nivå med rikets genomsnittliga förväntningar. Konjunkturinstitutet finner i sina löpande mätningar under våren 2015 att företagen är mer negativa om storleken på kommande orderstockar och varulager samt att förväntningarna på produktionsvolymen har justerats ned. Det tycks inte rimma med vad småföretagen uppger i denna mätning, även om Kronobergs industriföretag tror att takten på orderingången kommer mattas av framöver.

Inom tjänstesektorn har nettotalet fallit från 26 till 19 sedan den senaste. 38 procent av tjänsteföretagen redovisar en ökad orderingång under det senaste året, medan 19 procent haft en vikande orderingång, vilket ungefär motsvarar utvecklingen bland tjänsteföretagen i riket. Tjänstesektorn förväntar sig dock en ökad orderingång på ett års sikt, till ett nettotal på 40, vilket är något över rikets förväntningar (34).

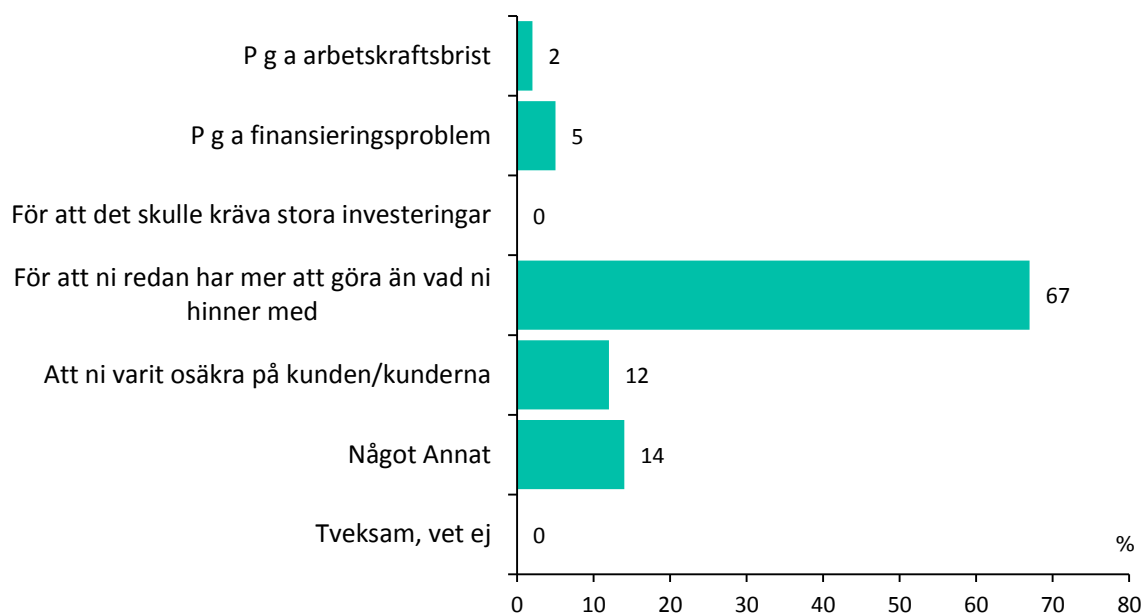
Sammanfattningsvis förväntar sig småföretagarna i Kronoberg en något bättre orderutveckling än riket (nettotal 39 jämfört med rikets 34). Tjänstesektorn förväntar sig en starkare utveckling och att prestera över riksgenomsnittet medan industrisektorns förväntningar är mer försiktiga och ligger i nivå med riksgenomsnittet.

Figur 5 Ordergång (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Tackat nej till order

Tjugonio (29) procent av företagen i länet har tvingats tacka nej till order. Den huvudsakliga anledningen är att företagen uppger att de redan har mer att göra än de hinner med (67 procent av de som tackat nej) men osäkerhet gentemot kunden anges också ofta av Kronobergs företagare (12 procent) som en anledning.

Omsättning

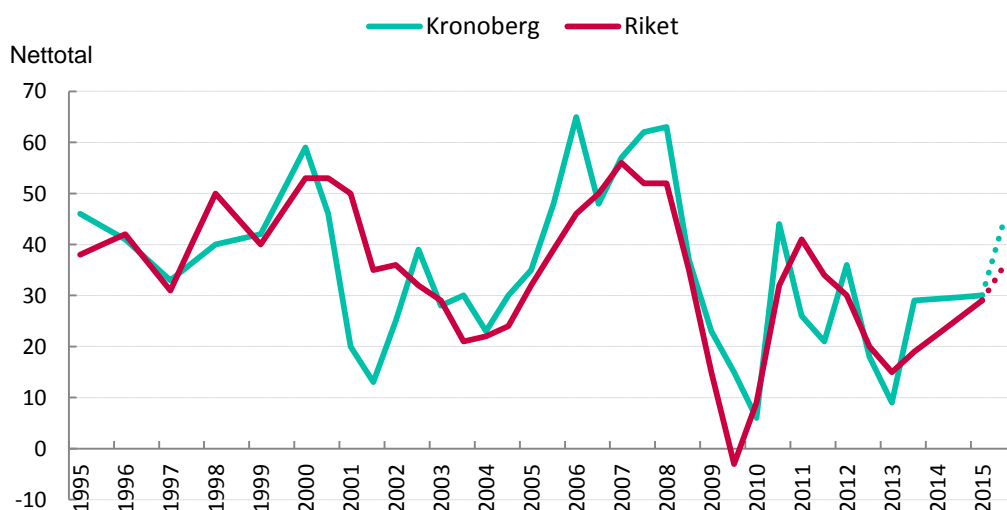
Omsättningstillväxten i Kronobergs län har ökat sedan 2013. Återigen är det industriföretagen i länet som drar utvecklingen. Dagens netttotal 30 är i nivå med riket i genomsnitt (netttotal 29) och förväntningarna inför kommande år är optimistiska. Totalt sett tror företagen i Kronoberg på en omsättningstillväxt de kommande tolv månaderna som gör att nettotalet landar på 45, en bra bit över riket i genomsnitt (netttotal 36).

Omsättning

Ett företags omsättning är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

Resultaträkningen visar företagets intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Resultaträkningen visar alltså om företaget har gått med vinst eller förlust.

Figur 6 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2015

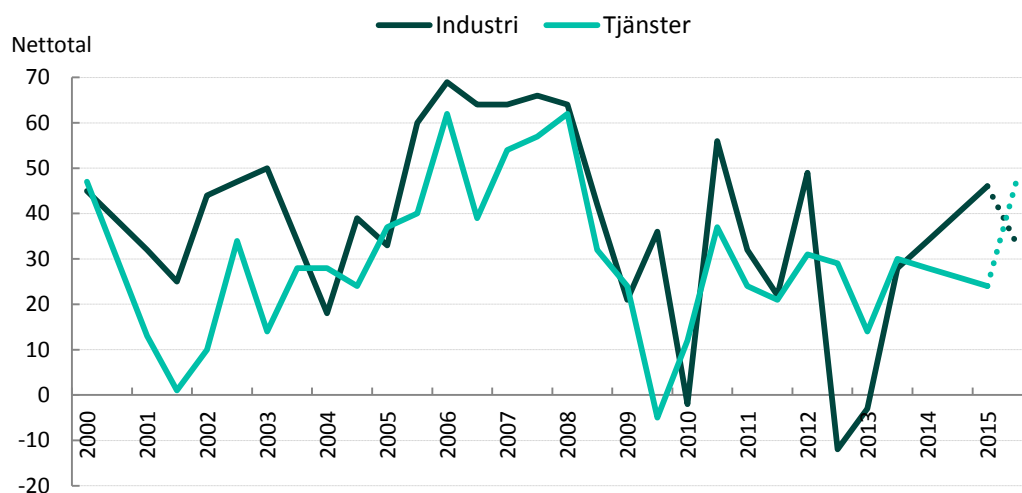

Industrin har alltså upplevt en stark tillväxt i omsättningen under det senaste året och går från ett netttotal på 28 vid den senaste mätningen till dagens netttotal på 46. Industrisektorn i Kronoberg presterar därmed betydligt bättre än riket, där nettotalet i genomsnitt idag är 33. Kronobergs industriföretagare ser dock lite mer försiktigt på framtiden. Inför det kommande året förväntar man sig att omsättningsutvecklingen ska sjunka något, till netttotal 33 (att jämföra med rikets förväntningar på 38).

Tjänsteföretagen i Kronoberg har å andra sidan gått från ett netttotal på 30 till dagens netttotal 24 och därmed upplevt en relativt svagare utveckling under det senaste året. Kronobergs läns

tjänstesektor ligger därmed något under riksgenomsnittet (24 jämfört med 28). Men inför det kommande året är tjänsteföretagen relativt sett mer optimistiska än både riksgenomsnittet (förväntat netttotal 36) och industriföretagen, då man förväntar sig en omsättningsutveckling motsvarande nettotalet 48.

Figur 7 Omsättningsutveckling (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Konjunkturindikatorn

Nu har vi gått igenom utvecklingen av sysselsättning, ordergång och omsättning för länets småföretag. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet. I 2015 års mätning är konjunkturindikatorn för länet 65, i nivå med rikets indikator på 64.

Sammantaget kan det konstateras att konjunkturen för småföretagen i Kronobergs län försämrades dramatiskt 2008- 2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på 150, bottnade index hösten 2009 med ett värde på -2. Efter en andra lågkonjunktur 2012 är det nu tydligt att botten är passerad och återhämtningen tros fortsätta under det kommande året. Konjunkturindikatorn spås stiga även framöver, även om denna positiva utveckling kan vändas av en försvagad konjunktur i Sverige eller i vår omvärld.

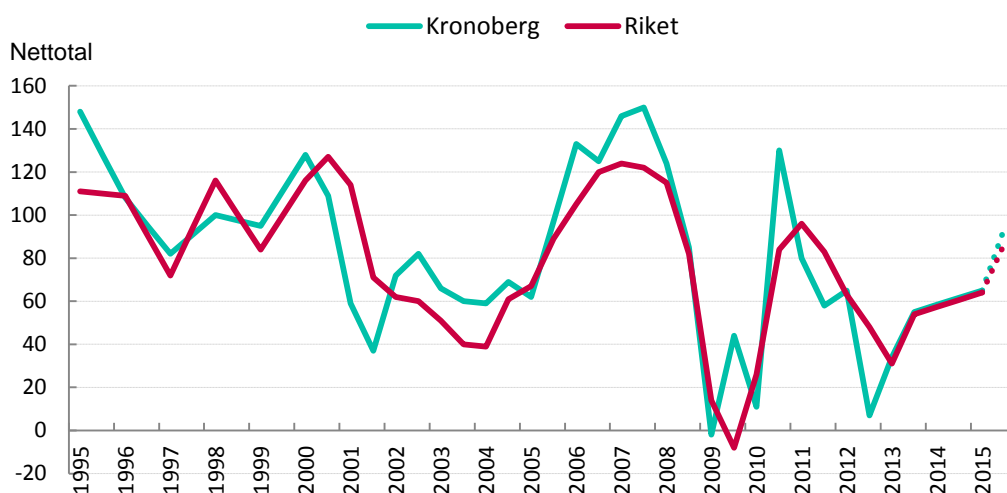
Konjunktur

Konjunktoren beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det rådande ekonomiska tillståndet i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

Högkonjunktur är när industrin har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att det är låg arbetslöshet och investeringarna ökar.

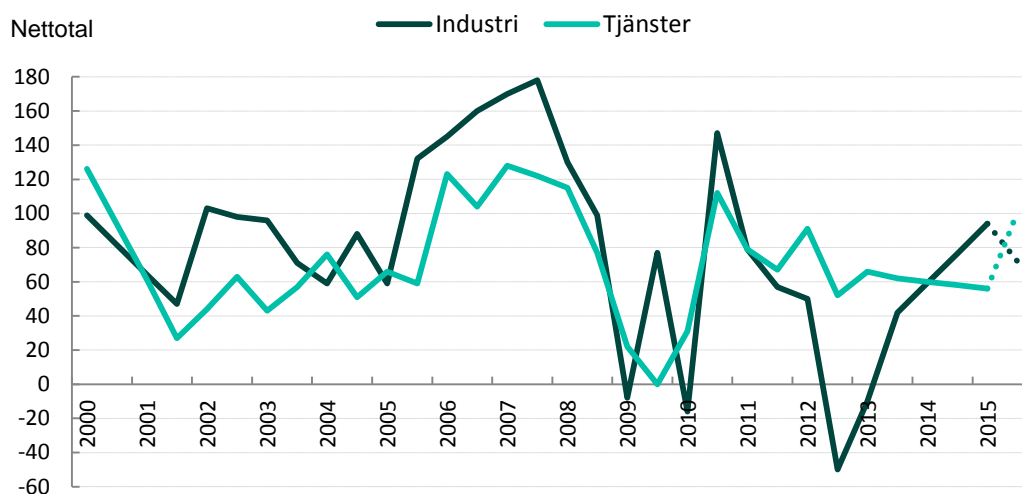
Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfrågan på deras varor eller tjänster, har de svårt att behålla personal och göra nyinvesteringar. Det betyder att

Figur 8 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kronobergs län och riket 1995-2015

Under det kommande året räknar tjänstesektorn med en kraftig återhämtning, indikatorn stiger från 56 till 101. Industrin, som i årets mätning ligger på en relativt hög indikator (94) räknar med en något försvagad indikator (72) på ett års sikt.

Figur 9 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (netttotal) i Kronobergs, industri- och tjänstesektor 2000-2015

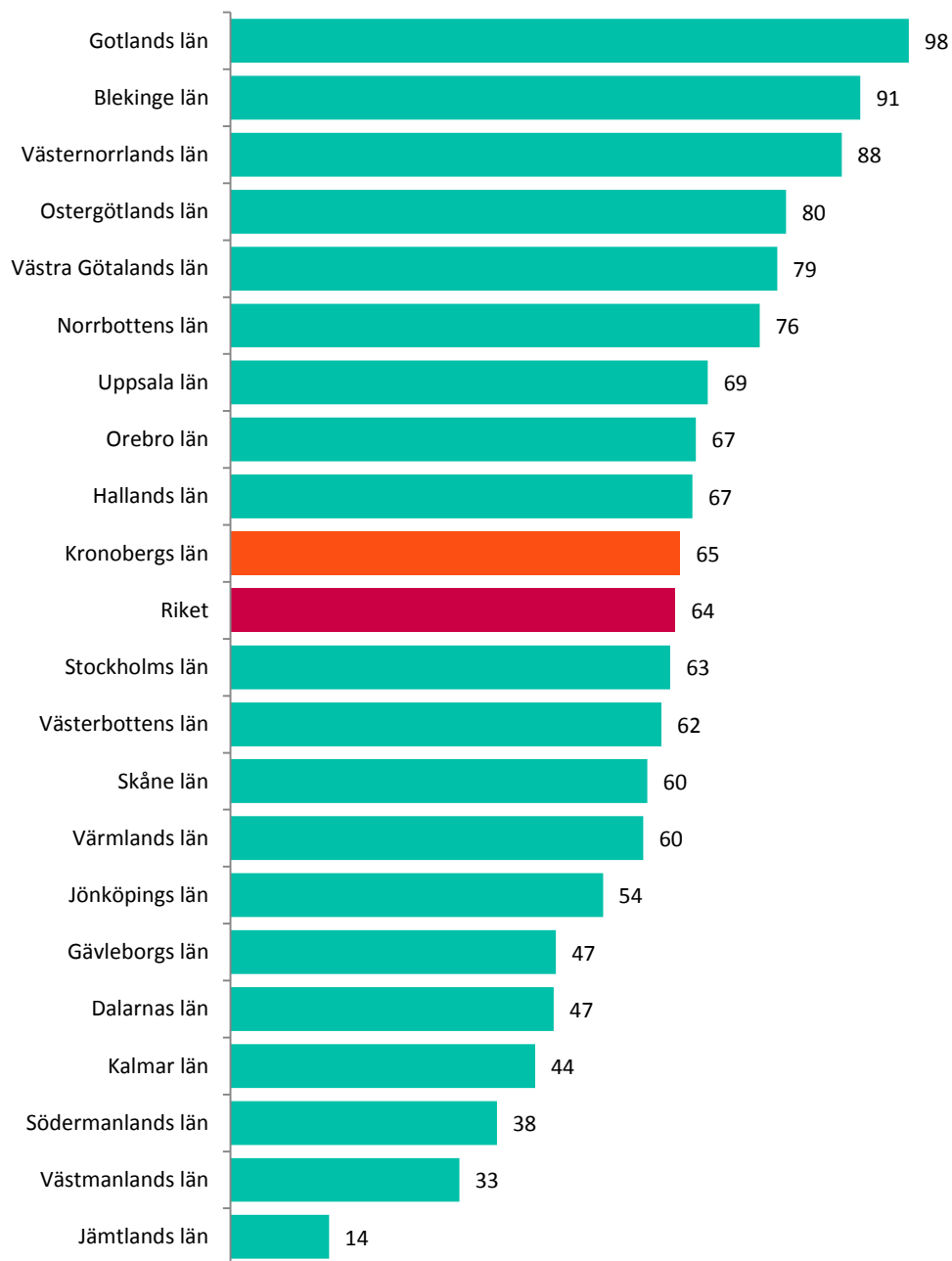

Småföretagsbarometerns resultat bekräftas i stort av Konjunkturinstitutet, som kontinuerligt analyserar hushållens och företagens syn på det ekonomiska läget.

Enligt Konjunkturinstitutet har konfidensindikatorerna för bygg- och anläggningsverksamhet, detaljhandel och privata tjänstenäringsstigit. Samtidigt har tillverkningsindustrins konfidensindikator fallit. Även hushållens konfidensindikator minskade mellan mars och april enligt Konjunkturinstitutets mätningar. För bygg- och anläggningsverksamhet och detaljhandel visar konfidensindikatorerna på ett starkare läge än normalt, medan tillverkningsindustrins konfidensindikatorer hamnar på nivåer under det historiska genomsnittet. Läget i de privata tjänstenäringsarna är något starkare än normalt.

För den sammavägda konjunkturindikatorn placerar sig Kronobergs län under riksgenomsnittet. En trolig förklaring är det lokala näringslivets industristruktur. Placeringen tyder också på att det lokala företagsklimatet även fortsättningsvis behöver utvecklas och värnas på regional nivå.

Figur 10 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (netttotal) 2015

Lönsamhetsutvecklingen

Lönsamheten dikterar till stor del företagens möjligheter till att växa genom investeringar och nyanställningar. Totalt sett i länet är det 45 procent av företagen som uppger en ökad lönsamhet under det senaste året, jämfört med riket, där 37 procent anger detta.

Den sammanlagda lönsamheten i Kronobergs län motsvarar i år ett netttotal på 28 (riksgenomsnittet är 18).

Lönsamhet

Om man är intresserad av att se om ett företag har gått bra eller dåligt räcker det inte bara med att titta på hur stor vinsten är räknat i kronor och ören. Vinsten, eller resultatet, måste ställas i relation bland annat till företagets storlek, när denna typ av mer relativt mått på vinst avses talar man om företagets lönsamhet.

Lönsamheten i industriföretagen i Kronobergs län har återhämtat sig tämligen kraftigt efter åren med akut finanskris. Nettotalet för lönsamhet i industrisektorn är 30 i årets mätning, att jämföra med 10 vid den senaste mätningen och årets riksgenomsnitt på 18.

Industriföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar något ytterligare, till ett netttotal på 34, vilket alltså är högre än rikets förväntningar på 26.

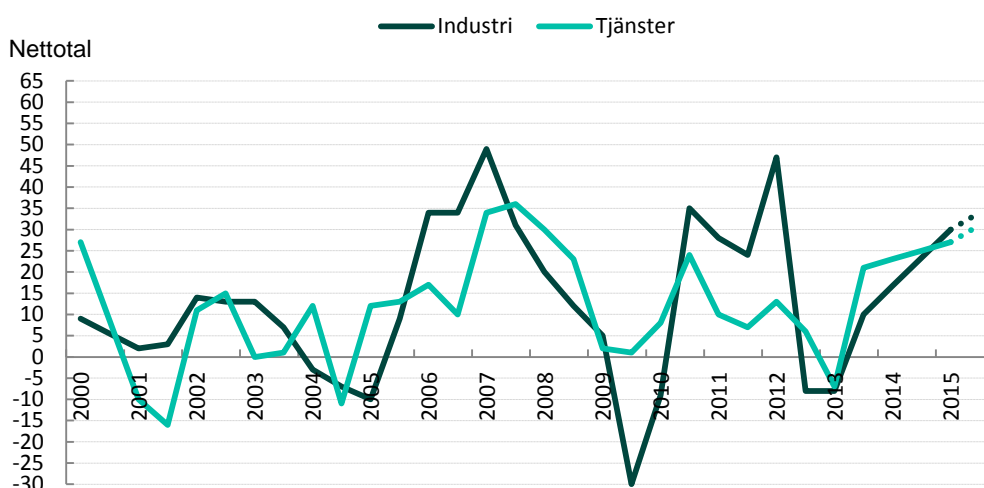
Tjänsteföretagens lönsamhet även den stigit under motsvarande period, om än i mindre omfattning. Nettotalet för lönsamhet i tjänsteföretagen i länet hamnar på 27, jämfört med den senaste mätningen på 21 och riksgenomsnittet på 18.

Tjänsteföretagens förväntningar inför det kommande året är att lönsamheten ökar något ytterligare, till ett netttotal på 31, att jämföra med rikets förväntningar på 27.

Sammanfattningsvis ser utvecklingen framöver ljus ut, och avspeglar återhämtningen i konjunkturen. Den positiva utvecklingen har på senare år till övervägande del letts av industriföretagen, men inför kommande år hämtar tjänsteföretagen upp lönsamhetsutvecklingen. Lönsamheten i Kronoberg ligger också högre än riksgenomsnittet i både industri- och tjänstesektorn.

Figur 11 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektor 2000-2015

Företagens prisförväntningar

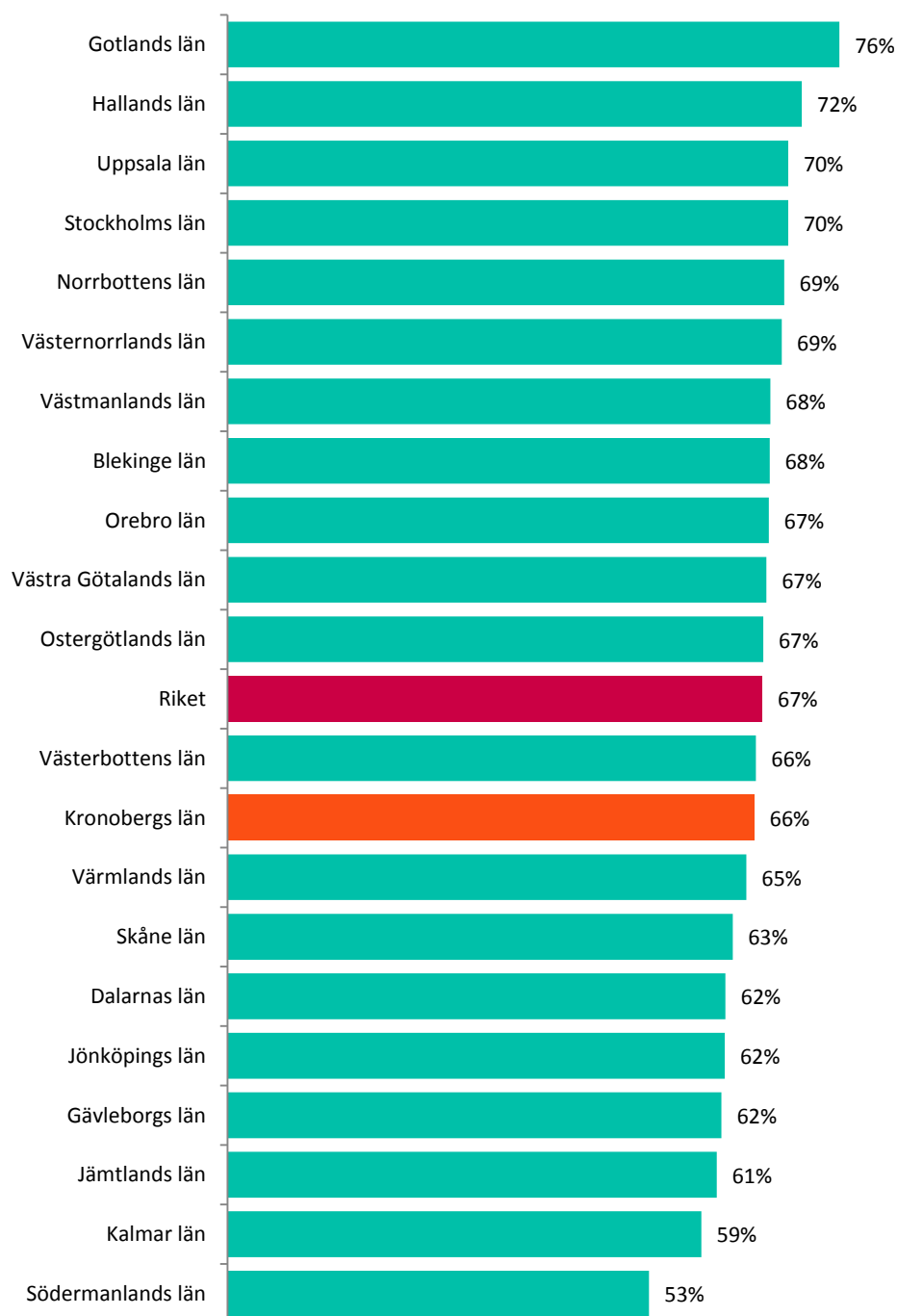
Att konjunkturen nu stärkts leder till att en större andel av företagen i länet räknar med att kunna höja priserna kommande år. Men trots förbättrade utsikter för prishöjningar har tjänsteföretagen i Kronobergs län lägre förväntningar gällande prisutvecklingen än genomsnittet för riket. Av industriföretagen tror 39 procent av företagen på prisökningar och av tjänsteföretagen 34 procent. Inom industrin i riket som helhet är det 34 procent av företagen som tror på högre priser på riksnivå, motsvarande siffra för tjänstesektorn är 36 procent.

Prisutvecklingen för de svenska företagens varor tyder inte på några större problem med konkurrenskraften jämfört med våra handelspartners. Även om den reala effektiva växelkursen ökade mellan 2010 och 2013. Sedan 2014 har Riksbanken kraftigt ställt om penningpolitikens utformning med bl.a. negativ reporänta. Omfattande köp av statsobligationer har också bidragit till en svagare krona. Förhoppningen är att detta ska ge exporten en skjuts framåt och därmed bidra till en positiv prisutveckling framöver.

Expansionsutsikter och hinder för expansion

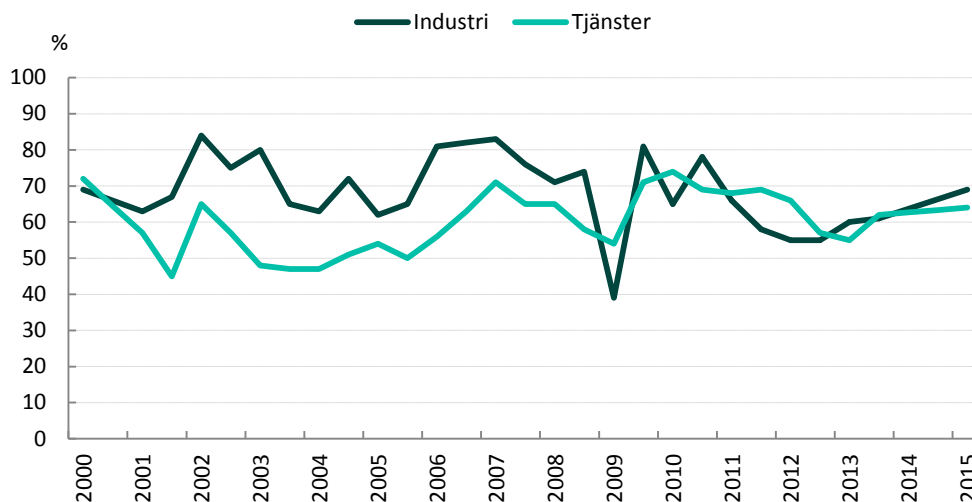
Företagen i Kronobergs län upplever något sämre möjligheter att växa framöver än riksgenomsnittet. Trots detta anser 66 procent av företagen i länet att de har goda utsikter att expandera på sikt.

Figur 12 Företagens expansionsutsikter (netttotal) per län och i riket 2015

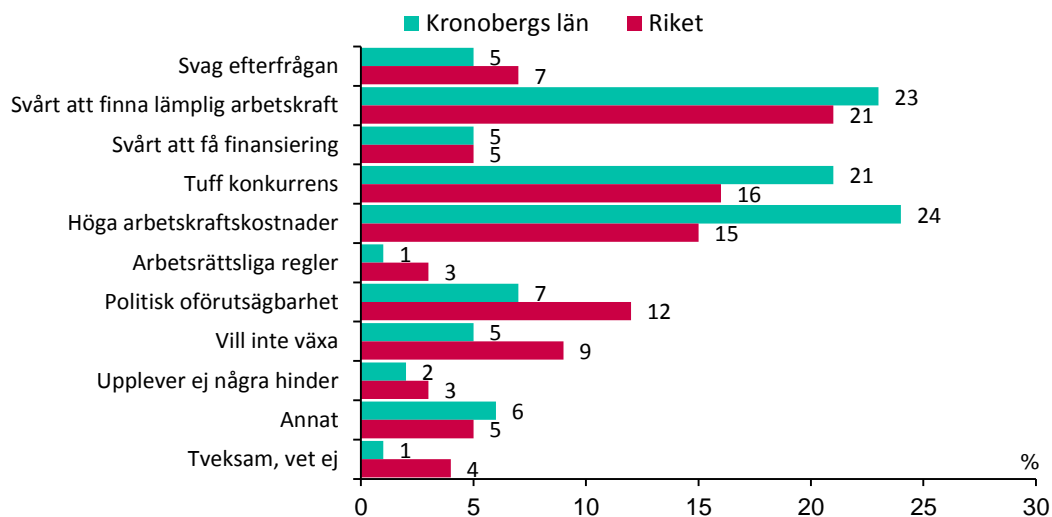
Tillverkningsindustrin har en något mer positiv syn på framtidsutsikterna än tjänsteföretagen. Bland industriföretagen ser nästan 70 procent goda expansionsutsikter, jämfört med 54 procent av tjänsteföretagen.

Figur 13 Expansionsutsikter (netttotal) i Kronobergs län, industri- och tjänstesektorn 2000-2015

Höga arbetskraftskostnader är det fortsatt det enskilt största tillväxthindret som Kronobergs småföretag upplever. Nästan vart fjärde företag (24 procent) uppger detta som största hinder. Brist på lämplig arbetskraft ligger även det kvar på andra plats, där 23 procent av företagen som upplever detta som ett expansionshinder. Vid den senaste mätningen 2013 var dessa två faktorer ungefär lika stora, vilket kan tyda på betydande brister i matchning mellan arbetsgivare och arbetstagare på länets arbetsmarknad. Många företag i Kronobergs län upplever också att tuff konkurrens utgör ett hinder för expansion, 21 procent märker tydligt av detta.

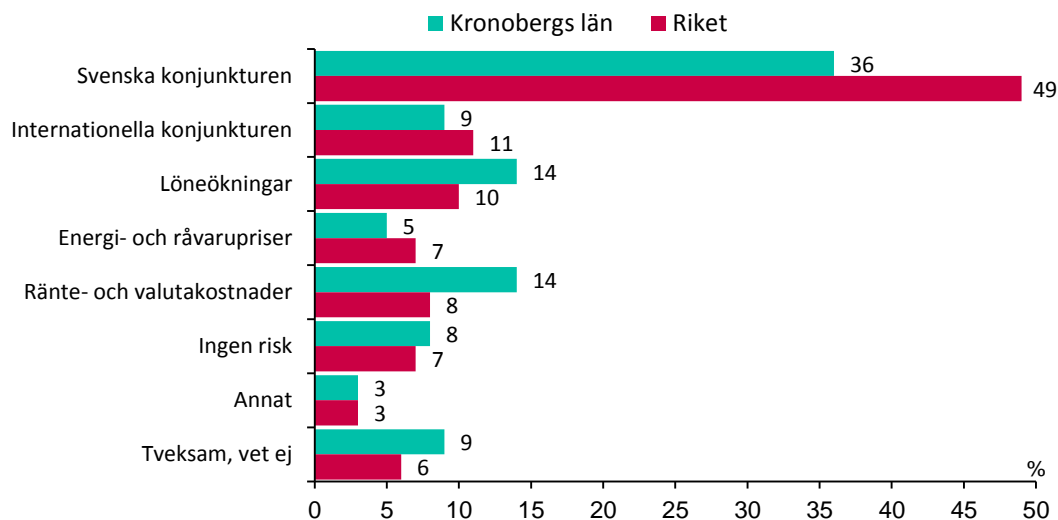
Figur 14 Tillväxthinder enligt företagen i Kronobergs län och i riket 2015 (procent)

Konjunkturrisiker

Den svaga inhemska konjunkturen är den största konjunkturrisiken, anser mer än en tredjedel av småföretagarna i Kronoberg. Samtidigt ser länets företagare den nationella konjunkturen som en mindre risk för deras verksamhet, relativt riksgenomsnittet. Istället är Kronobergs företagare relativt mer känsliga för ränte- och valutakostnader (14 procent) och ökade lönekostnader (14 procent), jämfört med småföretagarna i riket.

Figur 15 Vilken anser du är den största konjunkturrisiken för ert företag?

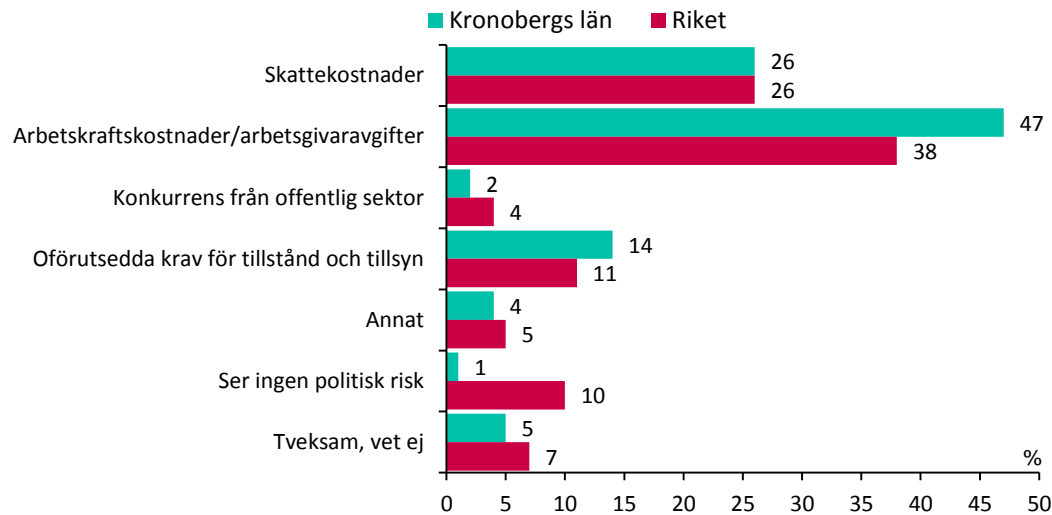
Trots att konjunkturen förbättrats avsevärt och företagen är fortsatt optimistiska, finns en viss osäkerhet om denna optimistiska bild kommer att förverkligas. Exempel på osäkerheter som kan påverka konjunkturåterhämtningen är kraftiga pris- och kostnadsökningar samt brist på lämplig arbetskraft.

För att fördjupa förståelsen kring företagens syn på konjunkturläget och risker som påverkar företaget, ställdes kompletterande frågor om politiska risker och personliga risker.

Politiska risker

Potentiellt höjda arbetskraftskostnader och arbetsgivaravgifter upplevs som den största politiska risken av företagen i Kronobergs län (47 procent). Även ökade skattekostnader upplevs som en betydande politisk risk (26 procent). En större andel av företagen i Kronobergs län, än i riket, upplever också oförutsedda krav för tillstånd och tillsyn som en politisk risk (14 procent).

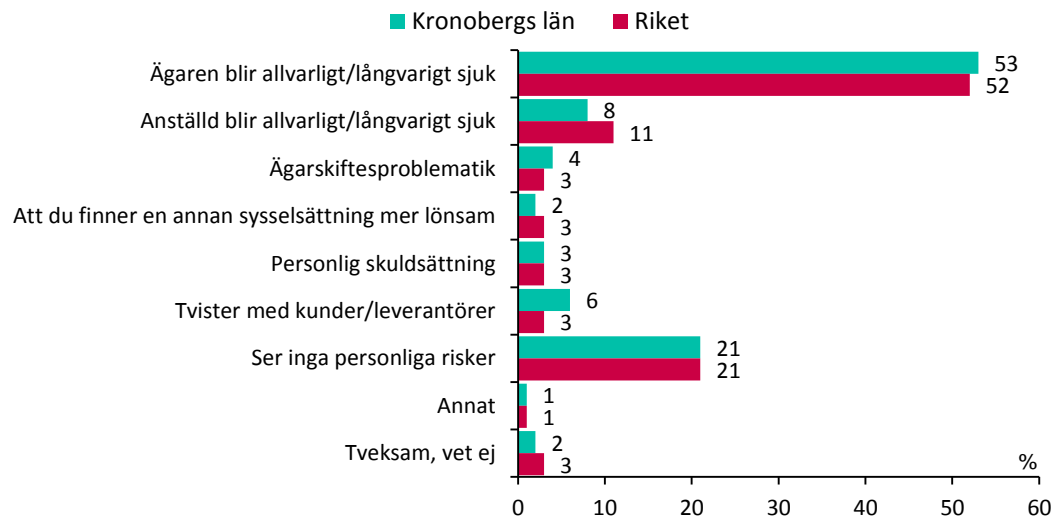
Figur 16 Vilken anser du är den största politiska risken för ert företag?

Personliga risker

Liksom i riket som helhet upplever företagen i Kronobergs län att den största personliga risken för företaget är ifall en ägare, eller ägaren blir långvarigt sjuk. I Kronobergs län ser också dubbelt så många företag jämfört med riket som helhet, personliga risker i samband med tvister med kunder eller leverantörer.

Figur 17 Vilken anser du är den största personliga risken för ert företag?

Appendix Finansiering

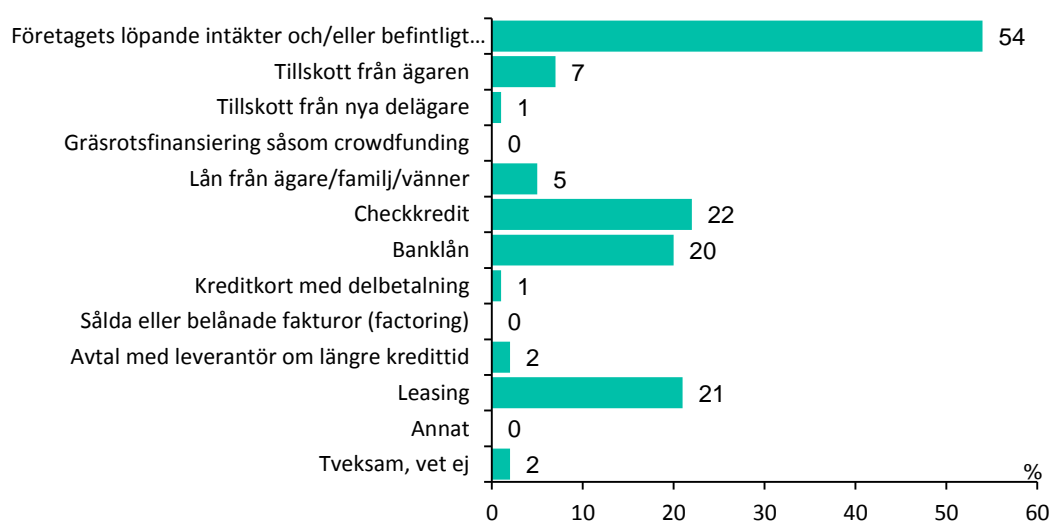
Finanskrisen slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig. Även nu flera år efter finanskrisen anser många småföretag att det är svårt att få extern finansiering för att utöka verksamheten och att anställa, detta har visats in en rad undersökningar förutom av Företagarna bl.a. av Världsbanken.³

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar. Den viktigaste faktorn är dock svårigheterna att få nya krediter och att utvidga befintliga banklån samt den höga kostnaden för banklån. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar finansieringsaktörernas utlåning till företag. Vissa regionala skillnader tycks också finnas vad gäller bankernas roll som kreditgivare till företag i regionen.

Majoriteten av alla företag använder egna medel i form av löpande intäkter och befintligt kapital till att finansiera företagets investeringar. En relativt stor andel av alla företag använder också checkkredit för att finansiera löpande verksamhet och investeringar. Skillnaden i ränta på utnyttjad checkkredit kan förväntas vara betydande mellan företag i olika storleksklasser, baserat på antal anställda etc. Räntekostnaderna kan därför vara betydligt högre för de mindre bolagen och generellt högre än vad som kan förväntas av det allmänna ränteläget i ekonomin.

I många företag finansieras också stora delar av investeringarna med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande innebär en betydande privatfinansiell risk för företagaren och dennes familj.

Figur 18 Finansieringssätt

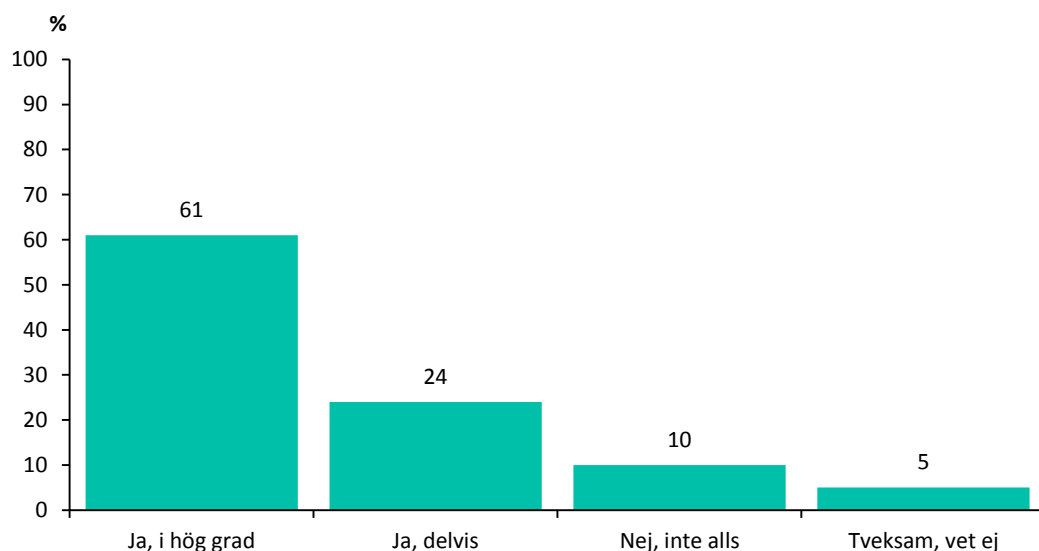
³ Sweden's Business Climate A Microeconomic Assessment, World Bank 2015.

I Företagarnas senaste finansieringsrapport svarade 47 procent av företagen att de upplever det som ganska eller mycket svårt att få extern kredit för att finansiera företagets investeringar och löpande verksamhet. Större företag har emellertid ofta betydligt lättare att finansiera sin verksamhet och investeringar med extern finansiering.⁴

Bankens lokala förankring och bemötande

Omkring hälften av alla företag i landet anser att deras bank har en hög grad av lokal förankring (48 procent). 28 procent av landets företag upplever att banken delvis har en lokal förankring. I länet är andelen småföretag som anser att deras bank har en lokal förankring något större, totalt anser 85 procent av företagen att deras bank har en i hög grad eller delvis lokal förankring. Ungefär var tionde företag som upplever att deras bank inte har någon lokal förankring i Kronobergs län, att jämföra med var femte företag i genomsnitt i riket.

Figur 19 Upplever du att företagets bank har en lokal förankring?

⁴ Se bl.a. Småföretagen vill växa – men saknar finansiering, Företagarnas finansieringsrapport 2015.

När det gäller bankernas rådgivande roll till företagen upplever 57 procent av företagen på riksnivå att de får ett delvis eller i hög grad personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor. Bland företagen i Kronoberg är motsvarande andel 61 procent, dvs. något fler upplever ett engagerat bemötande.

Figur 20 Upplever du att ni får ett personligt och engagerat bemötande i kreditprövningsfrågor?

